

Panorama Literatury Polskiej

Podstawą tożsamości współczesnych narodów jest ich kultura. W dobie dominacji globalnych wzorców powinna więc także wzrastać rola tradycji rodzimych, określających – wypracowane przez historyczne doświadczenia – hierarchie wartości, systemy znaków i symboli, które pomagają w identyfikacji i organizowaniu się zagrożonych uniformizacją społeczeństw. Głównym medium tradycji jest literatura, zachowująca – dzięki artystycznej formie – aktualność i siłę oddziaływania, wciąż odnawiająca idee i symbole, które są szczególnie ważne dla każdej zbiorowości.

W odpowiedzi na nową sytuację polityczną (integracja europejska), społeczną (np. zanik tradycyjnych klas, zmiany w systemie wartości, większa mobilność i otwartość na różne wzorce) oraz cywilizacyjną (powstanie społeczeństwa informatycznego) Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk przygotował projekt badawczo-edukacyjny *Panorama Literatury Polskiej*.

Panorama Literatury Polskiej ma się stać nowoczesną bazą danych o naszej literaturze i kulturze. Opracowana w formie haseł, łączących funkcję ściśle informacyjną z interpretacyjną, będzie proponowała nowe uporządkowanie i zhierarchizowanie wiedzy o polskiej tradycji kulturowej. *Panorama* będzie publikacją internetową, co daje możliwość spełniania zróżnicowanych oczekiwań wobec informacji znajdujących się w bazie (poziom podstawowy, encyklopedyczny; opcja *rozszerz* – poziom interpretacyjny), oraz gwarantuje stałą aktualizację materiału. Poszczególne hasła będą obudowane szeregiem odsyłaczy (linków), które zaktywizują czytelnika i skłonią go do współuczestniczenia w tworzeniu własnych, syntetycznych ujęć epok, twórców i dzieł. *Panorama* obejmie następujące typy haseł:

- sylwetki pisarzy w kontekście ich twórczości;
- interpretacyjne ujęcia najważniejszych dzieł literackich, tworzących aktualny kanon literatury polskiej;
- syntetyczne ujęcia gatunków, epok, stylów i prądów literackich;
- opisy instytucji literackich (np. czasopisma, nagrody, grupy literackie etc.);
- omówienia recepcji twórczości najważniejszych pisarzy obcych oraz oddziaływania ich dzieł na literaturę i kulturę polską;
- omówienia związków w literaturze z innymi dziedzinami kultury (sztuki plastyczne, muzyka, filozofia etc.);
- dane bibliograficzne;
- dane ikonograficzne (bądź odsyłacze do ikonografii).

Panorama będzie zawierała – sukcesywnie uzupełniana – materiał obejmujący całość dzieł literatury polskiej od jej początków aż po lata ostatnie. Standardowe hasło będzie po-

siadało trzy wersje: podstawową i interpretacyjnie rozszerzoną – w języku polskim oraz wersję angielską – w zależności od potrzeb i merytorycznych predyspozycji odbiorcy.

Panorama jest pomyślana jako główny element strony internetowej **Literatura polska on line**, tworzonej z informatycznym partnerem projektu, Nauką Akademicką Siecią Komputerową (na podstawie Porozumienia o współpracy z 2007 r.).

Panorama Literatury Polskiej ma przekazywać w nowoczesnej formie aktualną wiedzę o naszej literaturze i kulturze. Internet jest dziś podstawowym źródłem informacji dla większości społeczeństwa. Powszechnie dostępna publikacja internetowa poświęcona polskiemu dziedzictwu kulturowemu jest teraz szczególnie ważna ze względu na przyspieszone przemiany cywilizacyjne, związane zarówno ze zmieniającą się sytuacją społeczną i polityczną naszego kraju, jak i transformacjami kulturowymi o charakterze globalnym. *Panorama* powinna pogłębiać świadomość zakorzenienia współczesnej kultury w tradycji historycznej, uwypuklać jej oryginalność, a zarazem uniwersalność, stać się czynnikiem wzmacniającym polską tożsamość narodową (w wymiarze zarówno indywidualnym, jak i zbiorowym).

Internetowa wersja kompendium ma także ważny wymiar międzynarodowy. *Panorama* będzie stanowić oczekiwaną i postulowaną od dawna przez środowiska polonistyki światowej (takie były np. wnioski wielkiego zjazdu polonistów zagranicznych, który odbył się w lutym 2006 roku na Uniwersytecie w Toronto) pomoc naukową i edukacyjną, umożliwiającą nie tylko rozwój zagranicznych studiów polonistycznych, ale i promocję kultury polskiej za granicą. Dzięki tego typu przedsięwzięciu można też podjąć starania o wprowadzenie niektórych dzieł z kanonu literatury polskiej do kanonu literatury powszechnej, a także lepiej zaprezentować współczesnym mieszkańcom globalnej wioski miejsce i znaczenie kultury polskiej w kulturze europejskiej. *Panorama* powinna również odegrać znaczącą rolę w edukacji (na poziomie uniwersyteckim i szkolnym, tak w kraju, jak i za granicą). Będzie to wiarygodne, pobudzające intelektualnie źródło informacji (np. bezcenne dla młodych Polaków uczących się w szkołach polskich za granicą, którzy nie mają dostępu do polskich bibliotek i innych instytucji kulturalnych).

Projekt opracowany z inicjatywy IBL PAN został przedstawiony Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej. Po uzyskaniu pozytywnej opinii Senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu – Marszałek Senatu RP, Pan Bogdan Borusewicz, objął to przedsięwzięcie swoim wysokim patronatem, co nadaje *Panoramie Literatury Polskiej* odpowiednią rangę i pozwala nam wierzyć, że realizacja tego zadania badawczo-edukacyjnego przyczyni się do rozwoju kultury polskiej XXI wieku.

prof. dr hab. Elżbieta Sarnowska-Temeriusz
Dyrektor Instytutu Badań Literackich PAN

doc. dr hab. Krzysztof Mrowcewicz
Pełnomocnik Dyrektora IBL PAN
ds. Rozwoju i Promocji

Warszawa, 10 czerwca 2008